

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje, za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne peti-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vaakokrat se plača štampilj za 30 kr.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Državopravna premišljevanja. *)

„Imperio imperium, regnis regnum.“

IX.

Kdor misli, da je „kovanje programov“ zdaj sovišno, ka zdaj nemamo nujnejšega dela nego osnovati volilne odbore, postavljati kandidate, pripravljati se na volitve, katere nas utegnejo osolpnosti itd., temu kratko odgovorjam, da je vse to res nujno, a prosojanje državopravnih vprašanj ničim menje nujno, da! še nujnejše. (? Ur.)

Ne prejde mi s spomina, kar sem v imenitnej brochuri Trochu-ja generala, v „L'armée française en 1868“ čital. Tam pravi znani teoretik Trochu, ka je največja nesreča preteča francoske armadi, da se ona stoprv sovražniku navzoči organizuje, kar med njo ne male zmešnjave dela. In tako se je dve leti pozneje Nemcem navzoči francoske vojski res godilo: oddelki (detachements) so se iskali, a generali niso niti svojih, a ti ne svojih generalov poznali.

Naj mi kdo izmed „anticentralistične!“ da! izmed „državopravno-historično-konservativne ...“ stranke iskreno pove v čem sestoji uprav „program“ te stranke, kaj naj dosega v državnem zboru ta opozicija, kaj jo naj drži, kje so garancije njenega obstanka, njenega upanja, da se iz nje porodi novo ministerstvo, in celo večina, in kakova poročta trajnosti bi taka večina dajala privržencem?

Priznajmo si iskreno, recimo odkritosrčno: mi smo si složni v „opoziciji“ a proti čemu, s kakovimi sredstvi s kakovim ciljem — tega

*) Ker se ta premišljevanja morobiti v marsičem od programa tega lista razločujejo, zato jemlje pisatelj njih moralčno odgovornost na-se. Pis.

si nijsmo ni z daleka svesti. Kadar pak ura določbe bije, in naši poslaniki pred sovražno falago vstopijo, onda bodo se na vrat na nos osnove, programi itd. kovali, pri katerih ne bo niti pritrjenja, niti discipline, niti uspeha, ker — jasnosti ne bode; godilo se našim poslancem bode, kakor francoske armadi v oči nasprotniku pripravljenemu mu dobro uredjenemu.

Zato nikakor nij odveč, nego nujno, prenujno, da se uže zdaj in to čem preje govori o programu bodočnosti; kajti zgoditi se itak bode to moralo, bolje preje nego sleje.

Vsak, ki se v to delo spušča, mora si s početka svest biti, da njegov program nij drugo nego osobno mnenje, da se jako vpraša bode-li to mnenje od stranke osvojeno, da je morebiti v mnogo čem kilavo in pogrešno ker — nezmotljivosti (barem v politiki, a morda tudi indi) nema. S tega vidika naj se i moj program prosodi.

„Stranka pravičnosti“ — k tej novej morebiti nikjer bivajočej prišteva se pisatelj teh vrstic — imela bi v državopravnih, gradjanskih (državljanskih) in verskih zadevah pred vsem drugim tri stvari v ozir jemati.

Glede uredjenja naše monarhije računati ne samo s svojimi željami, nego tudi z dejanskim položajem v politiki; v gradjanskih (državljanskih) zadevah postavljati se na temelj modernih, zapadnih držav, v verskem oziru pak popolnem se izogibati enostranostim, kakove so priljubljene, temveč prisvajati si nauke novejšega napredovanja človeštva. Razu-meje se po sebi, da je pri vsakem vprašanji dostikrat na vse tri ozire treba gledati.

Naša monarhija je — o tem se ne dá več dvojiti — ne od 1848, ali celó od ogerske sprave (1867), nego z davna že nekoliko dualističnega lica. Pomen teh besed je ta: da se je že z davna (recimo vsaj od l. 1621) takraj Litave bolj absolutistično, onstran pak ustavno vladalo. L. 1848 je bil ustav (obečan 15. marca, izvršen 25. aprila 1848) dan samó za „avstrijsko“ polovico monarhije, kajti za ogersko nij ga trebalo dajati. Uzrok temu zares kobnemu (ominoznemu) različju vladanja kriva je tastran Litave razdrobljenost in slabost dežel, onstran združenost vseh kosov pod eno krono; odonod moč in sila.

Ta dualizem je zdaj „fait accompli“ v besede najostrejšem pomenu, a — samo za zdaj. Siloviti poskusi niso do zdaj imeli uspeha, a v bodoče nikakor nij nemogoče, da bi ga enkrat imeli. Jaz sem celó tega mnenja, da se ta celokupnost ogerska vremenom ne bode držala kot samostojna oblast. Neplodnost vseh protiogerskih poskusov izvirala je posebno iz tega, ker se je združevanje vse monarhije poskušalo v časih absolutizma in nepolitike, a brez vse zaslonbe v kakovo drugo notranjo moč države, nego jo edino daje jako problematična sila bajonetov in kanonov, s katerimi šče nikdo nij držav stalno zidal in držal.

Rešenje dualizma v smislu jednodržavja mogoče je edinim pôtem ukrepljenja tastran Litave, a dotle ne smeje se ni z daleka ta dualistična zgrada države dotipati. Samó ako se prirodno, pravično, vsestransko uredjenje tastran Litave posreči, misliti je na odstranjenje obolega, finančno, državno itd. škodljivega „magjarizma“, kateri dela naši državi sramoto, nalik turško kopito Evropi.

Listek.

Dunajska svetovna razstava.

(Izvirno poročilo „Slov. Narodu.“)

III.

Na Dunaji 16. maja.

Denes se je odprla tudi razstava umetnosti. Cesar sam se je pripeljal s svojimi gosti in jo je prvi obiskal in s tem odprl. Ker pa je bilo treba tudi nekaj vnanje ceremonije ali vsaj vnanjega lišpa, so se na jadršča Avstrijskega Lojda, ki ima blizu poleg svojo razstavo, nastavili mornarji in so na povelje klicali hura! Kateri obiskovalci so bili tako srečni, da so ob tem trenutku utegnoli iti v to razstavo umetnosti, so jo kaki dve uri dolgo smeli gledati, pozneje se je zopet zaprla, kajti tudi tu še priprave niso dovršene. Hram za umetnijsko razstavo je postavljen v črti industrijske palače poleg vzhodne dolge galerije. Med vzhodno

galerijo in umetnijsko razstavo so trate in ogradi in fontena sultana Ahmed II.

V prvi dvorani avstrijske umetnijske razstave, ki gleda proti vzhodni galeriji industrijske palače, so velike historične in mitologične slike, ki pokrivajo cele velike stene, tudi kipi so razstavljeni, vlti, rezani in sekani. Razdeljena je tudi umetnijska razstava po narodih, oziroma po deželah, seveda našo državo predstavlja tu itak avstrijska in ogerska umetnost. Kakor v industrijski palači tako utegnejo tudi tu na prvi pogled romanski narodi stati v prvi vrsti.

Tukaj na vzhodnem konci med umetnijsko razstavo in mašinsko razstavo, ki ima proti severu svoje dolgo podstenje je poljedelska razstava Nemčije, Avstrije, Ogrije in Rusije, ostale države imajo svojo poljedelsko razstavo na zahodnem konci med zahodno industrijsko galerijo in med mašinsko razstavo.

Navlašče tudi omenjam, kde je kaj in kde

je najti, da se naši slovenski obiskovalci razstave, kadar pridejo gledat, hitrej vdomačijo. Kajti velikih stavb je 14 in menjših 145, ki so dozda naznamovani na razstavnih mapi. Dolga pa je zahodna galerija in vzhodna z rotondo vred, ki je v sredi — 480 dunajskih sežnjev, 92 sežnjev pa merijo poprečne stranske galerije. Tudi mašinsko podstenje je 425 sežnjev dolgo. Ves ograjen prostor pa meri kakih 230 oralov.

V poljedelski razstavi se vidi največ steklenic ukusno zloženih, ki imajo napise od kod in kako je vino in žganje, tudi zrnje, semena so razstavljeni v odprtih sklenkah, moka v vrečah in kiblah. Ruska in Ogerska ste si tudi tu sosedi. V ogerskem oddelku sem zapazil prvokrat tudi hrvaške napise; gledam in gledam jeli me oko ne vara, in v istini berem: Hrvatske vočne pripeke razstavil Pokorny. Isto tako je Slavonsko sadje razstavljeno, ki je v Hofmanovi sušilni fabriki posušeno. Na dalje je videti moka,

Ker pak, kakor znano, naša tastranska polovica države nij uredjena, nego baš čaka tega dela, zato velja ogerski spravi nasproti pravilo: braniti to od vladarja zapriseženo spravo, ali paziti na vsak korak, ako jo tudi Oggerska brani, ter silovito vmešanje v ogerske zadeve odložiti do svojega časa, ako preje Ogrri mednarodno zaprisežene sprave ne prelomijo, ali pak svoje prevage v neprid monarhije v zlo ne upotrebi. Opozicija naj se torej za zdaj vsakega nepotrebne, nepriljenega napadanja na Oggersko skrbno in vestno čuva.

J. P.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 23. maja.

Češka časopisa „Pokrok“ in „Politik“ izrekata, da se denes za Čehe ne vpraša, ali prihodnjič v državni zbor iti ali ne iti — temu samo, da se volilna tla obdrže. Ali v rajhsrat iti ali ne iti, to se bode po volitvah sklenilo v edinosti z drugimi proticentralističnimi strankami.

Skrejšovski je v višji instanci žalibog vendar obsojen na eno leto ječe! Pišejo, da je izročil tiskarnico svojemu bratu. — „Pokrok“ pravi, da Schäffle v Pragi ne kandidira kakor je bilo to po novinah brati.

Med nemškimi **ustavoverci** traje notranji boj še vedno z vso ostroostjo. Organ „starih“, „N. Fr. Pr.“ imenuje nemško-nacionalno stranko, katero zagovarja „Deutsche Ztg.“, upor v lastnem taborju (meuterei im eigenen lager). Nasproti tudi mladi ne priznava poudarjati podkupljivost starih in njihovih organov.

V **Zagrebu** so 20. maja praznovali slovesno spomin smrti Jelačića-bana, kot junaka, ki se je boril proti magjarski gospodoželjnosti.

Ogerski finančni minister je 21. t. m. zbornici predložil proračun za leto 1874. Deficit znaša zopet 31 milijonov!

Vnanje države.

Francoski monarhisti so takoj v prvi seji narodne skupščine interpelirali vladu zaradi sprememb v ministerstvu in zaradi konservativne politike. Zahtevali so, da se ta interpelacija razpravlja v petek. Minister Dufaure pa pravi, da naj se dan še ne odloči, ker vlada še nij sklenila o tem, s čemer so monarhisti zadovoljni. Dufaure na to izroči zbornici vladne predloge o organiziranju javnih oblastij, in o napravi druge zbornice. V motiviranju izreče vlada, da je namen vladnih predlogov: praktična organizacija republike, ki je edina naravna, potrebna in postavna oblika vlade. Dosedaj je bila premalo orga-

nizirana, da prestopi vse preskušnje. Ko bo republika utemeljena, bode vlada energično branila konservativne interese. V predlogu zaradi naprave druge zbornice pravi vlada: Zbornica poslancev in senat se volita po splošnji pravici glasovanja, pa senat le iz nekaterih razredov, in to posebno nekdanjih poslancev. Vsaki departement voli tri senatorje. Senat se voli na deset let, a vsako drugo se deloma obnovi. Pri volitvi poslancev se ne bode več z listki volilo. Vsak arrondissement voli enega poslanca. Senat ima pravico inicijative. Predsednik republike zamore zbornice razpustiti. Predsednika voli kongres, ki bode iz delegatov generalnega sveta sestavljen. Predsednik in zbornica poslancev se volita na pet let. Poslanec Peyrat je pa prinesel predlog, v katerem protestuje zoper vladni načrt, ker sedanja zbornica nema ustavodajne oblasti, ter zahteva da se fiksira dan razida. A nujnost tega predloga nij bila sprejeta. Naslednji dan je bila volitev funkcionarjev. Za predsednika narodne skupščine je bil zopet izvoljen Buffet s 359 glasovi proti 289tim katere je Martel dobil. Podpredsedniki so: Goulard, Benoit d Azy in Vitet.

Pruski deželni zbor je bil sklenen v torek. Maršal Roon je bral prestolni govor, v katerem omenja hvalevredno delovanje zbora posebno v notranjih zadevah, ter spominja na „velike dogodke“, ki so se zvršili za čas tega zbora. Nemški zvezni svet se upira odpravi davka od soli.

V **italijanski** zbornici je stavil v torek poslanec Mancini predlog, da se Jezuiti in vsa njim podobna društva iztirajo iz Italije, ker kovarijo zoper svobodo vseh dežel. Minister Lanza se ustavlja predlogu. Razprava se bode jutri nadaljevala.

Angleži so v svojo tolažbo sedaj zapazili, da so kupci s sužnjimi v Sansibaru njihovi podložniki Batta-ji iz Bombaja, kateri so tudi Sultana napravili, da je zavrzel angleška zahtevanja. — Goddam!

Perzijski šah, ki je 7. t. m. na ruski ladiji zapustil Rešt, je došel 12. maja v Astrakan in 19. t. m. v Moskvo. Povsod na Ruskem ga kot starega zaveznika slovesno sprejemajo. Šah je pustil neki vse svoje žene doma, a vzel sboj 20 milijonov frankov. Jako fino!

Dopisi.

Iz Ptujja 16. maja. [Izv. dop.]* (Slovenski učitelji v Ptujju.) Včeraj je bil za slovenske učitelje spodnjega Štajera vesel, znamenit in časten dan. Praznovali so

*) Da-si smo o tej reči že v zadnjem listu prinesli dopis, natisnemo v večje pojasnenje stvari tudi to poročilo drugega naših dopisnikov. Uredn.

namreč oni v našem mestici 5. obletnico novih šolskih postav. To veselico je osnovalo novo učiteljsko društvo mariborske okolice v zvezi s ptujskimi učitelji in ptujskim mestom. Povabljeni so bili vsi štajerski učitelji brez izjemka; udeleževali so se je samo slovenski učitelji iz zgornjih okrajev slovenskega Štajera, katerih je bilo 80—100 nazočih. Svečanost se je tako-le pričela: Ob 10. uri dopoldne zbralo se je več učiteljev, mnogo meščanov in družega občinstva na kolo-dvoru, tu pričakovaje učitelje iz mariborskega in bližnjih okrajev nemških (?) mariborskih učiteljev nij bilo.) Kmalu po 10. uri pripelje vlak do 40 slovenskih učiteljev in učiteljskih pripravnikov. Dr. Straffella, župan ptujski, pozdravi učitelje (seveda nemški) z besedami, navadnimi pri takih prilikah, ter poudarja važnost učiteljskega delovanja v tem obziru, da postane ljudstvo politično zrelo. Na to se zahvaljuje prof. Dominkusch za prijazen sprejem učiteljev od strani ptujškega mesta. Ko smo iz kolodvora že odri-niti hoteli, izpregovori prof. Žitek iz Ptujja sledeče besede, ki so navzoče slovenske učitelje sicer osupnile, a poguma jim nijso vzéle. Rekel je: Naznanjati imam, da se je na programu denašnje svečanosti napravila za Slovence razžalivna prememba. Odbor za veselico poprosil je namreč prof. Glaserja, da bi prevzel pri svečanosti slovenski govor, kateri prošnji je gosp. profesor radostno ustregel. A zadnji dan pred veselico nazna-nil je ravno isti odbor g. profesorju, da nema slovenski govoriti, rekoč, da bi to ptujskim meščanom ne bilo ljubo. Gospod prof. Glaser denes torej ne bode govoril. V dolžnost sem si štel, to javno objaviti, da bodo udeleževalci znali, da se na sloven-ski zemlji hoče zabraniti slovenski govor slovenskim učiteljem. — Ta nepričako-vana novica bila je vzbudila nevoljo splošno, toliko pri ljudstvu, kolikor pri učiteljih, od katerih so se nekteri od svečanosti odstraniti hoteli, a pogumni bili so tako, da jih ta neugodnost nij bila oplašila, kar se bode razvidelo v daljnem teku veselice. Z godbo naprej (vmes nekaj „feuerberistov s pikel-haubo“) stopali so učitelji po ulicah, pobirajcve cvetlice in šopke, katere so padale iz oken od krasnih Ptujčank, ko toča v hudi uri (Priatelj, kaka je ta primera? Ured.) do mestne hiše, na kateri so vihrale štajer-

predivo, svila, okipki (volki), tabak, gobe drevesne, mnogovrstna vina in slivovice.

Nek Magjar, ki je ud ogerske razstavne komisije, mi je pravil, Oggerska stoji pre v industriji na sredi med zahodom, ki jo pre-sega, in vzhodom, ki je niže, ali z lesom in vinom pride vsled te razstave k veljavi v velikem svetu nad vse druge države, kajti takega lesa, ko ga ima Oggerska v Slavoniji, je malo po Evropi, po žito pa si itak pridejo druge države, kadar vlada ondi lakota.

V poljedelski razstavi so tako tedaj zastopani tudi hrvatska in slavonska kraljevina, kajti v industrijski palači od Hrvatske nij duha ne sluha. V časnikih je bilo brati, da je ogerski komisar Nemet Hrvatom bil zabranil razstaviti in da je v zabojih blago hrvatskih razstavnikov na deži in vetru brez smiljenja v škodo prišlo, da še pravda o tej brezozirnosti ozirov išče, a težko da jih najde.

Tudi srbske kneževine dozda nijsem našel v razstavi zastopane. (Nij zastopana;

gl. naš zadnji dopis iz Belgrada. Uredn.) Rumeni-ja ima svoj prostor v industrijski palači v nekem zadnjem oddelku severne stranske galerije zadi za turško in perzijsko razstavo, a Srbije kakor sem rekel, dozda nijsem našel. Da češka in poljska kraljevina svojega oddelka nema, je znano, posamezni razstavniki iz Prage, Lvova, Krakove kažejo svoje blago v obče avstrijskem razdelku z imenom mesta od koder so.

Zadi za poljedelskimi plodi so razstavljene poljedelske mašine in orodje, vse kar se kde na polji rabi, grablje, brane v mnogovrstnih birah isto tako plugi, mašine za mlatitvo, vejanje, sejanje itd.

Svetovna razstava, dasi še v obče nedovršena, posebe pa pri angleških in francoskih oddelkih nedovršena, da ne govorim o Amerikancih, ki še so komaj pri začetku, je v kljub vsemu temu že velikanska in ima se obiskovalec na vse strani mnogo mnogo prečuditi, vendar vse preseže še to, kar bo

ponujala mašinska razstava proti severu pod dolgim mašinskim podstetjem. Tu se stavijo mašine v zemljo, v zrak na dolgo in široko, že gre grmenje vrtečih se koles, tu so kovačnica, pivarnice, predilnice, tkalnice, mašine za mašine, k vsemu je osnova položena, nek tkalec je že poskušal tkati a ni še tkal, sicer je še vse precej daleč od konca. Med razstavljenimi rečmi videl sem prvokrat železniški voz z nadstropjem, tako da potovalci imajo izbo pri tleh in pa v prvem nadstropji.

Kdor je industrijsko palačo, umetnijsko razstavo in mašinsko podstetje pregledal, ta je že tudi potreben iti gledat gostivne. Blizu južnega vhoda točijo v lesi v gornje-štirski kolibi — južno-štajersko vino. Toči ga štirsko vinsko društvo v Gradci in točarice in točar so v gornje-štajerskem „national-kostumu“ in te po gornje-štajerskem pozdravljajo in nagovarjajo, a točijo ljutomersko, slovenje-bistriško in drugo slovensko vino. Kako ti je pri srci Slovenec?

ske in cesarske zastave (nemške, pa tudi slovenske nij bilo). Tu se je igrala cesarska pesem, po kateri se je cesarju zaklicalo trikratni „Živio“ in „Hoch“. Šli smo potem v veliko dvorano nemške „kazine“, misle si, da tudi v nemški dvorani ostanemo slovenski učitelji.

Tu se je govorilo in pelo. Pri petji slovenskih pripravnikov, katere je vodil g. Miklošič, so se vrstile nemške in slovenske pesmi, katerim, zlasti poslednjim je sledilo vsikdar živo ploskanje. Na oder stopi naj prvo g. učitelj Sernec, predsednik učiteljskega društva ptujskega, ter pozdravlja prav srčno došle goste, razloževaje na kratko namen in pomen svečanosti. Drug govornik bil je prof. Dominkuš. Dolgo pa lepo je govoril. Povedal sicer nij nič novega, kar bi že ne bili mnogokrat čitali v časnikih. Dosedanji govori bili so vsi nemški. Besedo pa zdaj dobi g. Lapajne iz Ljutomeru ter spregovori — o groza za nemškutarje — v nemški kazini — nemškega (??) Ptuja — v slovenskem jeziku. Govoril je blizu tako-le: „Slovenski učitelji spodnjega Štajerja so nove šolske postave z veseljem pozdravili, kajti tudi oni so spoznali, da se z njimi prične boljša doba za slovensko učiteljstvo in šolstvo. Pri tem pa, da spoznamo dobre te novih postav, ne smemo pozabiti, da se nahajajo v njih še nekatere pomanjkljivosti. Napredek glede novih š. postav bode torej bolj v tem, da se na to dela, da se nove postave še dopolnijo, nego da se samo obstoječe hvali. Drugič pa je opomniti, da naj boljša postava ostane le mrtva črka, ako se ne izpelje, in to pravično izpelje na korist vseh posameznih narodov toliko Nemcev kolikor Slovencev. Nazadnje pa pristavi govornik: Neugodne okolščine so hotele, da jaz tu govorim in da ne govori prof. Glaser, čegar govor je bil denes na dnevnem redu. Pooblaščen sem od mnogo učiteljev, da tu javno izrečem, da smo slovenski učitelji razžaljeni, da se je slovenski govor brez uzroka iz programa izpustil. Moram reči, da je bilo to breztaknost dotičnega odbora“. Tej izjavi je sledila živa pohvala, krepki „živio“ so doneli govorniku, ki je bil že začetkoma s ploskanjem sprejet. S tem je bilo jedru svečanosti konec. Pri obedu, katerega so se udeleževali molče tudi nekateri „purgarji“ ptujski, so bili najprvo „oficijelne“ napitnice v nemškem jeziku (na cesarja, Stremajerja, namestnika i. t. d.). Slovenske napitnice, pri katerih je bilo splošno navdušenje, so imeli gg. Lapajne (na novo slov. učiteljsko društvo za mariborsko okolico), Žiher, (na šolski časnik „Slov. učitelj“), Pernišek (na značajne slov. učitelje, na slovenski narod in slov. kmeta), Meglič (na vzajemnost med vsemi slovenskimi učitelji) in drugi. Vsa veselica je kazala, da navzočni slovenski učitelji — niso nemškutarji, da ljubijo narod slovenski in spoštujejo njegov jezik. Dr. Strafela in drugi Ptujčani so se pa prepričali, da slovenski učitelji se ne dajo rabiti za nemško politiko, za kar je bila svečanost menda tudi nekoliko namenjena, a kar je Dr. Strafelu tako spodletelo, da se mi je v srce smilil.

S Pivke 22. maja. [Izv. dop.] Že zdavnaj so zahtevale pod-óbine spadajoče pod županijo st. Peter in slavinske v Rakitniku zavoljo polajšanih stroškov zedinenje v eno samo županijo cele fare. Tudi so to prošnjo možje iz imenovanih županij pod-

pisali in slavnemu c. k. okrajnemu glavarstvu predložili. Ali kadar so obe županiji o tem sejo imeti morale, niso bili podpisani možje več „mož beseda“, temuč njih obljubo in moško besedo je prezgodaj slana vzela, in so tudi pozabili na to, kar so načinili, in da to kar dveh županij stroškov stane, bi potem samo polovica stroškov na eno županijo prišlo. Samo našemu gospodu županu v št. Petru je bilo to djanje trn v peti, mi kmetje pa že zdavnaj pričakujemo in prosimo rešitve te stvari.

I. P.

Iz Ilir. Novograda v Istri

20. maja. [Izv. dop.] Od svake pokrajine ima Vaš štovani i pri nas v Istri čitani list dopise, samo od Istre ima jako malo, gde bi bilo največ od potrebe razložiti na vidik svijuh naša pomanjkanja. Cdkuda započmem. Sve molitve zvrše s „amenom“. Sve što nam slabo ide izvira od toga da nema učionah, koje bi nam širile uljudnost, dobrotu, kripot in ljubav k' slobodi. Namesto da detea in devojke učione pohadjaju in štogod uče, se uče gonit blago na pašu. Ovd se nauči lenčinit, k'tomu dobije slabo društvo, koje ga od mala pokvari i za uvek nevaljanega i razuzdanega učini. Mlada šiba se lahko prigne, tako i kod deteta. Dajmo mu plemenito društvo pa očemo imati mladića dobrog i poštenoga. Što oće se naučit od nieme zivotinje? koja nepozna je stidljivosti nego sve radi po nagonu. Detci nije to potrebito videti dva puta. Jedno pokvareno, pokvari dvajset. Sve jedne posledice ima takodjer kod devojčicah. —

Nije zadosta da mraz je pobrao veći deo voća, došli jesu k' tomu kebr, kojih je letos preko mere. Više putah išao sam u jutro — koja doba je najbolja za pobirati kebre, jere jest jošte rosno — i ubijao sam jih na tisuća. Šta hasni to, kad jih neizrečeni broj ostane. Moj trud je malo hasnio, jere u ovakvoj prilici je da se svi uzdignu zatrti jih. Kadgod postao sam kod koga stabla, koji je bio vas črn od kebara. Ako je slučajno vetar popuhn timer, padali jesu prouzrokujuć šum kao da tuča pada; jeli pako tišina vladala, mislio jesam da blizu mene nekoji po suhim veju hodi. Suze sam točio niz lice uz takvog prizora ma bez koristi. Seljak vidi da jesu mu nekoje voćke i stabla već od vrha do tla pojedena, ma za pobirati malo ga briga, jere ni tko da ga podučio o škodljivosti. Niti kmetijsko društvo kojoj bi mogla biti to najprva skrb, se o tom malo brine. U Nemačkoj oni koji pobiraju jesu plaćeni toliko po tisuće, posebno pako nagrade onomu, koji se je odlikovao nabirajuć jih najviše. To učine kmetijske društva i takodjer gospodari velikih imanjih. Takodjer detea idu s' učiteljem pobirati iliti ovaj jih usili da svaki dan mora svatko toliko broj donesti.

Svaka samica izleže najmanj 20 jajca. Od sada tako velikog broja šta će biti do tri leta! Koliko škode nete učiniti do tri leta, pak k'tomu jošte kad izajdu iz zemlje?!

Črni trn, koga se najde po njiva, livada i bregova mnogo, bio je letos pun gusenjaka. Putujuć po našoj sudžiji govorio sam kmetom čistite ako očete imati voća. Kričao sam u pustinj. K' mrazu, kebrim jesu došle jošte gusenice koje ote obrstiti drveće.

Tolika maožina črnoga trna, zašto ne bise mogla pretvoriti u plodonosno voće. Cepljen sa slivom — po višegodišnjem iz-

kustvu — raste kao iz vode i rodi svake godine.

Jedno samo može našim bratom služiti za svedočbu od našog stanja, da u svoj sudžiji nema niti jedne čitaonice. Drugdi ima u svakom selu a ovd na 17.000 Slavjana niti jedne!

Sve grehe ko je sam dosad nabrojio izvira ju od toga da ni učiona ni učitelja, koji bi bacili iskru za prouzrokovat plamen, koji bi prerodili naše potomke in učinili našu domovinu cvatuću in slobodnu.

Domaće stvari.

— („Sokolov“ izlet v Janče in Velče,) je od c. k. okrajnega glavarstva v Litiji oziroma znanega g. Schönwetter-ja, oziroma od deželnege načelnika Auersperga — **prepovedan**, kot „javni varnosti nevaren“. — Kljuba tej prepovedi, se bode — kakor čujemo — mnogo slovenskih rodoljubov iz Ljubljane, katerih ta prepoved postavno nič ne briga, ker se menda v Avstriji še sme v društvu na sprehode hoditi, — napravilo jutri na lepi janjski vrh in na Velče.

— (Program koncerta), katerega da g. Woloff — rodom Malorus — je: 1. Ouver-tura, 2. Laška arija iz opere „Il Bravo“ poje g. Woloff, 3. dve pesni poje g. Potočnikova, 4. a. Venecijanska barcarola b. Prediška iz „Fliegender Holländer“ igra na glasoviru g. Hohnova, 5. Solo na spevorogu, 6. Duett iz opere „Figaros Hochzeit“, poje gčna. Potočnikova in g. Woloff, 7. a. Svojemu čolnič, pesen zložil Fr. Gerbec, b. Nezakonska mati, pesen Preširnova zložil Kamilo Mašek, poje g. J. Noll, 8. Recitativ in arija iz opere Ruslan in Ludmila poje ruski g. Woloff, 9. Poštena deklica, izvirna šaloigra Miroslav Vilharjeva. Glede na zanimivi program se je nadejati, da bode koncert dobro obiskan.

— (Ljubljanski dopisnik „Vaterlanda“), znani gospod kaplan Klun, dr. Costov „leibjournalist“, je v „Vaterlandu“ naredil plan, kako bode naš „Slovenski Narod“ uničen in pokopan. Tako-le mož (št. 139 „Vat.“) računi na konci svoje zvijač polne korespondencije: deficit naš naj bo rastel, deželni predsednik Auersperg naj bo „Slov. Nar.“ hudo pravdo obesil na vrat, obsojeni naj bomo od porotnikov, in velika izguba na kavciji bo „Narodu“ smrtni udarec dala!! Vse to nam javno žele Klun in njegovi patroni! Da smo bili konfiscirani, to tega „konservativca“ strašno veseli in on celo brani Auersperga, da le more proti nam intrigrirati. Moremo reči, da take infamne taktike niti v ustavovernem časopisji nijsmo še brali. Taki kristjanje in svobodnjaki so le „rechtspartajlerji.“ „Narodnjakom“ te policijske sorte je vsako orožje dobro; nam pa je teško s tacimi protivniki boriti se ker enacega grdega in nepoštenega orožja se nečemo posluževati.

— („Novice“) naj si ne belijo glave za dr. Vošnjaka in Jurčiča in za naše uredovanje sploh.

— (Iz Krke) se nam 20. maja piše: Poročal sem 18. t. m., da je pri nas živinska kuga ponehala. Pokazalo se je pa, da temu nij tako. Včeraj so spet v Krški-vasi petero kuge sumljivih goved pobili. Krška vas je tedaj zopet zavarovana, da ubogi prebivalci nikamor ne morejo.

— (Iz Ptujja) se nam piše: v ptujski čitalnici je na binkoštni torek, t. j. 3. junija t. l. volitev novega odbora, h kateri so vsi udje uljudno povabljeni. Začetek ob 5. uri.

— („Ilirski Sokol“) v Ilirski Bistrici ima 25. t. m. izlet v Dolenje.

Listnica uredništva. J. G. v G. Ne mara da imate prav, a stvar za celo naše občinstvo postaje tercierno važnosti. Poleg tega se nam žuga s pravdo, — katere se ve da se močje tudi ne prestrašijo. — G. J. H. Vi ste se v adresi zmotili. Naš organ je naroden, in to: najprvo naroden. Zato v koš; rokopiše brezizjemno ne vračamo ni Petru ni Pavlu. — G. T. v R. Preštudiramo in če se nam bo dopalo, z zahvalo porabljen, sicer se dogovorimo. Torej nekaj potrpljenja prosimo. — G. Baptista: Naše tiskovne razmere so kritične postale. Če se Vaš izvrsten listek natisne (vrag g. Ahčina poznaj!) konfiscira nam cel list! Vrzite se na „nedolžneje“ reči, a vsakako ne dajte izvrstnemu peresu rujaveti.

Dunajska borza 23. maja.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	67	gld.	75	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	71	„	50	„
1860 drž. posojilo	99	„	—	„
Akcije narodne banke	967	„	—	„
Kreditne akcije	288	„	—	„
London	110	„	25	„
Napol.	8	„	82 $\frac{1}{4}$	„
C. k. cekini	—	„	—	„
Srebro	110	„	—	„

pod štev. 57 v **Bohinjski Beli**, okraj Radoljica na Gorenjskem, 1 $\frac{1}{2}$ ure hoda od kr. Rudolfske železnice oddaljen, z obilno vodo preskrbljen, s žagalnico desk in njivo vred, je po niski ceni na prodaj. Ponudbe prejema lastnik

(139—2)

Josip Mrak.

Svarilo.

Če kdo na moje ime kje vzeme denar ali blago, jaz ne plačam.

Marija Podkrajšek,
šivilja

(146—1) v Medjatovi hiši.

Tuji.

21. maja.

Europa: Al. pl. Bellmaz, Jungbauer, Broquemont, Mazanek, Neuman iz Trebiža. — Br. pl. Kleinmayr s soprogo iz Gorice. — Weiss iz Siska.

Pri Elefantu: Schapiro, Maichin z materjo, Deutsch, Friedman iz Dunaja. — Duino Gio — Brescio. — Bery iz Bistrice.

Pri Malič: Fischer, Michelsen, Lutz, Völk, Burghart iz Dunaja. — Pocka iz Trsta. — Pučnik iz Kranja. — Gustin iz Novega mesta.

Pri Zamorec: Herman iz Maribora. — Welley iz St. Jurja.

Epileptičen krč ali božjast

zdravi pismeno poseben zdravnik za božjast **Dr. O. Killisch**, Berlin, Luisenstrasse 45. (255—56)

Pričuječe ima čez tisoč bolnikov v ozdravljenji.

Gostilnica „Pri Virantu“

(Sternwarte)

na Št. Jakobskem trgu.

Od nedelje, 18. maja je odprt na novo pripravljen gostilnični vrt s kegljiščem.

Izvrstno vrhniško pilzenjsko in Märzen-pivo, vrček po 12 kr., masele po 8 kr. — Izvrstna vina za pijačo pri jedi, vizeljsko in dolensko vino, najboljša vina v buteljah.

Okusna jedila po nizki ceni: Zajtrk, kosilo in večerja.

Razen tega sobe po nizki ceni.

Z odličnim spoštovanjem

(141—2)

V. Grčar, gostilničar.

Čestitemu p. n. občinstvu dajem uljudno na znanje, da se moja

zaloga oblačil

iz Mandel-jeve fabrike, od 10. maja v glediščnih ulicah štev. 20 v **Bieder-jevi hiši** nahaja.

Za doslej meni obilno izkazano blagovoljnost izrekam srčno zahvalo in prosim, da se mi taista tudi v prihodnje ohrani. (144—2)

Sè spoštovanjem

Jan. Bach.

V Ljubljani 8. maja 1873.

Razpis konkurzov.

Imenovanje 10 deželnih živinozdravnikov na Štajerskem.

Vsled deželnozbornega sklepa dne 6. decembra 1872 odločenih 10 okrajnih živinozdravnikov dobi letne plače po 500 gld. a. v. iz štajerskega deželnega zaklada in so gledé svojih službovnihih pravic in dolžnostij sploh z deželnimi uradniki v eni vrsti in po za poslednje veljavnih predpisih jim pristujejo tudi dijete in popotni stroški. Izvrševanje zasobnega zdravljenja je proti plačilu dotičnika le toliko dopuščeno, da uradnim opravilam ne škoduje. Plačilo za sodniško-zdravniška opravila je v sploh za te razglašene predpisih določeno, in samo za preskrbljevanje takih opravkov, katere vsled obstoječih postav in ukazov deželnoknezovskim organom zdravstva izvrševati imajo, morejo deželni živinozdravniki odškodnine od države zahtevati.

Kot službeni kraji z iz večih sodniških okrajev sestavljenimi živinozdravilskimi okraji so za zdaj določeni: Celje, Ilz, Irdning, Kindsberg, Lipnica, Ljubno, Ljutomer, Neumarkt, Weic in Slovenji Gradec. Vendar si je deželni odbor pridržal, na teh službenih krajih in živinozdravilskih okrajih do imenovanja živinozdravnikov po izidu z visoko vlado uvedenih obravnav, spremembe delati.

Ko bode visoki deželni zbor službene kraje in živinozdravilske okraje za stalno določil, se ima vsak zdaj začasno imenovanih deželnih živinozdravnikov potem v njemu odločen okraj in službeni kraj preseliti, ne da bi zahteval odškodnine.

Natančneje določbe opravkov in službenih razmer, kakor živinozdravilskih okrajev in službenih krajev so na razgled v registraturi deželnega odbora v navadnih uradnih urah, ali se tudi lahko dobé.

Samo z diplomom prevedenim živinozdravnikom se morejo tukaj razpisane službe podeliti. Imenovanje je provizorično; za stalno podeljenje službe se more stoprv po dveletni skušnji, katera se k definitivni dobi službe zaračuni, prositi.

Prošnje za tukaj razpisane službe naj se pri **deželnem odboru** najdalje do **30. junija 1873** vložijo.

Od štajerskega deželnega odbora

(145—1)

v Gradci 10. maja 1873.

Izdatelj in za uredništvo odgovoren: Ivan Semen.

Blagorodnemu gosp. Josip Mihič-u, trgovcu v Litomericah.

Bodite tako prijazni in pošljite sledeče pismo gosp. J. G. Popp-u, c. kr. dvornemu zdravniku za zobe na Dunaji.

Vaše blagorodje!

Izpolnujem prijetno dolžnost, če Vam, čestiti gospod doktor, mojo zahvalo izrekam. Od nagle zobne boleti, katere do mojega 27. leta še nikdar poznal nissem, me je rešila Anatherinova ustna voda. Od te dobe so pretekli 4 meseci in jaz nissem nikdar več zobne boleti imel. Skoz večkratno rabo one vode so mi zobje zopet lepo beli postali in zobno meso se je ozdravelo.

Prizadeval si bodem, Vašo anatherinovo ustno vodo najbolje priporočati, in se podpišem z vsem spoštovanjem

V Litomericah, junija 1872.

(70—2)

Albert, učitelj.

Se dobiva:

v **Ljubljani** pri Petričič in Pirker-ji — Jos. Karinger-ji — A. Krisper-ji — Eduard Mahr-u — Fer. Melh. Schmitt-u — E. Birschtz-u, lekarji; — v Kranji pri L. Krisper-ji — Seb. Schaunig-u, lekarji; — v Pliberg-u pri Herbst-u, lekarji; — v Varaždinu pri Halter-ji, lekarji; — v Rudolfovm pri Dr. Rizzoli-ji, lekarji — Josef Bergman-u; — v Krškem pri Fed. Bömes-u, lek.; — v Kamniku pri Jahn-u, lekarji; v Gorici pri Pontoni-ji, lekarji — J. Keller-ji; — v Wartenberg-u pri F. Gadler-ji; — v Vipavi pri Anton. Deperis-u, lek.; — Postojni pri Kupferschmidt-u lekarji; — v Škofjiloki pri C. Fabiani-ji, lekarji; — v Kočevji pri J. Braune-tu, lekarji; — v Idriji, c. k. rudarska lekarnica; — v Litiji pri K. Mühlwenzel-ji, lekarji; — v Radoljici pri Zalokar-jevi vdovi.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.